

SPRAWIEDLIWOŚĆ

Organ żydowski dla spraw społecznych, przemysłowych, rolniczych i handlowych.

 wychodzi dwa razy w miesiącu.

Przyjmujemy ogłoszenia według naszej bardzo przystępnej taryfy.

Wydawca i Redaktor:

Ch. N. Reichenberg.

Redakcja i Administracja:

Kraków, ul. Starowiślna Nr. 45.

Prenumerata wynosi:

rocznie 6 Kor. — półrocznie 3 Kor.

Żydowscy właściciele gruntów i c. k. Towarzystwo rolnicze w Krakowie.

Rok rocznie czytaliśmy z wielkiem zainteresowaniem drukowane sprawozdanie komitetu Towarzystwa rolniczego w Krakowie. Wyczytaliśmy w tych sprawozdaniach, że ta instytucja działa bardzo korzystnie dla swoich członków w zakresie produkcji ziemiopłodów, roślin, w zakresie hodowli bydła, na polu melioracji gruntów, umożliwienia taniego kredytu dla członków Towarzystwa i wreszcie, że ta korporacja występuje przy każdej nadarzającej się sposobności w sprawach polityki i administracji agrarnej, osiągając zawsze dobre skutki w pierwszej linii dla swoich członków, w drugiej zaś linii dla ogółu rolników w zachodniej części naszego kraju.

Tylko jeden moment nas raził zawsze dotkliwie przy każdorazowym przejrzeniu tych sprawozdań, że w spisach członków Towarzystwa, które się zwyczajnie znajdują w tych sprawozdaniach, (spis ten w sprawozdaniu z roku 1901 wykazuje 1071 członków) nie mogliśmy przy największem nateżeniu naszych ócz znaleźć jednego, piszemy wyraźnie, ani jednego nazwiska żyda, który by należał jako członek do tej ważnej instytucji rolniczej, pomimo że 346 obszarów w zachodniej Galicyi są tabularną własnością izraelitów.

W istocie staliśmy szeregi lat wobec zagadki. Towarzystwo rolnicze w Krakowie nosi predykat „c. k.“, to pobiera od ministerstwa rolnictwa coroczną subwencję mniej więcej w kwocie 50.000 koron na różne cele dźwignięcia rolnictwa i hodowli bydła w zachodniej Galicyi; oprócz tego przyczynia się także i Wydział krajowy subwencją w kwocie kilku tysięcy koron. Dziwna rzecz, że do takiej instytucji posiadającej charakter urzędowy, nie mogli przystąpić i obywatele państwa, posiadacze gruntów mojżeszowego wyznania. Uważaliśmy to za rzecz, która nie była do wytłómaczenia dla rozumu ludzkiego i zdecydowaliśmy się, poczynić kroki w celu osiągnięcia jakiegoś kategorycznego wyjaśnienia w tej tak dla żydowskich rolników w kraju donio-

słej sprawie, tembardziej byliśmy zdecydowani dochodzić prawdy w tym względzie, bo nam się zdało, po wyczytaniu kilku ustępów z mowy byłego prezesa Towarzystwa rolniczego, hr. Andrzeja Potockiego, którą tenże miał na zebraniu członków Towarzystwa w dniu 22 maja 1901, że to nieprzystąpienie żydowskich rolników jako członków do Towarzystwa polega na prostem nieporozumieniu, albo na fałszywym przypuszczeniu, że to Towarzystwo nie przyjmuje żydowskich członków.

Otóż jeden z tych ustępów mowy obecnego marszałka krajowego i byłego prezesa Towarzystwa rolniczego hr. Andrzeja Potockiego, brzmi jak następuje:

Ramy do stowarzyszania się są. Za pomocą tych stowarzyszeń możemy radzić nad ogólnymi sprawami, możemy domagać się ustawodawstwa odpowiedniego dla stanu rolniczego, możemy za pomocą innych assocyacji bardziej takie praktyczne cele mieć na oku, a mianowicie, jak najtańsze zakupno wszystkich potrzeb rolniczych, a jak najkorzystniejszą sprzedaż naszych produktów. W poszczególnem zaś każdym gospodarstwie do warunków postępu należą trzy rzeczy przedewszystkiem: praca, wiedza i kapitał. Pierwsze dwa warunki są zupełnie w naszej mocy, wiedzę odpowiednią możemy pozyskać, a pracować także możemy — nawet powiem więcej — musimy. Co do trzeciego warunku, to przyznaję, że w naszym kraju brak nam rolnikom kapitału, zwłaszcza obrotowego. Ale jeżeli przez pewien czas zastosujemy dwa pierwsze warunki, tj. pracę i wiedzę, to zdobędziemy i trzeci warunek. Stosunki konkurencyjne stają się coraz cięższe. Dlatego też sądzę, że nie trzeba żadnej sposobności pomijać, aby wszystkich rolników, cały stan rolniczy naszego kraju nawoływać do łączenia się razem i do umiejętnej pracy.

Udał się zatem wydawca tego pisma po wakacjach tj. we wrześniu z. r. do sekretarza Towarzystwa rolniczego, p. dra Adama Krzyżanowskiego z prośbą, ażeby wyjednał tak od komitetu centralnego Towarzystwa rolniczego w Krakowie jak od komitetów Towarzystw rolniczych okręgowych w zachodniej Galicyi ścisłe orzeczenie, czy rolnicy izraeliocy będą przyjmowani jako członkowie do tych Towarzystw, i p. dr. Krzyżanowski uczynił zadość w zupełności naszej prośbie. Tenże zaprosił redaktora tego pisma na dzień 3 b. m. do biura Towarzystwa rolniczego i oświadczył mu w imieniu komitetu centralnego i komitetów okręgowych, że zależy bardzo na tem, aby żydowscy rolnicy przystąpili jak najliczniej do Towarzystwa celem wspólnej, ścisłej i solidarnej pracy dla dobra rolnictwa i wszystkich zawodów z temże złączonymi.

To orzeczenie komitetu centralnego i nie mniej komitetów okręgowych Towarzystw rolniczych w zachodniej Galicyi, określiliśmy dla rolników naszych współwyznawców i spodziewamy się, że wszyscy panowie rolnicy, którzy otrzymają niniejszy numer, bezzwłocznie przystąpią jako członkowie do Towarzystwa rolniczego tj. każdy do Towarzystwa okręgu, w którym się znajduje.

Drugi artykuł w następnym numerze.

Lokalne.

Spór pomiędzy bóżnicami i modlitewniami.

Pomiędzy przełożenstwami tutejszych sześciu bóżnic i istniejących tutaj niezliczonych modlitewni, (bethamedruszim) wybuchł w ostatnim czasie ostry spór z następującego powodu: Od niepamiętnych czasów panuje w żydowskiej gminie krakowskiej zwyczaj, że obywatele u których się odbywa ślub, albo uroczystość obrzezania, chociaż są członkami jakiejś modlitewni, wbrew temu używają do wykonania obrządków religijnych przy swych uroczystościach personal jednej z głównych bóżnic w mieście. Członkowie personalu tutejszych wszystkich bóżnic (stanowią z I i II chasanu, jakoteż I i II szamesa) biorą zwyczajnie w rachubę przy obejmowaniu posady z bóżnic, oprócz wyznaczonych pensyi, pobocznych dochodów ze strony członków bóżnicy, także dochody z nieczłonków przy powyż wzmiankowanych obrządkach religijnych i uroczystościach. Ale teraz zmądrzeli nareszcie panowie chasanowie i szamasowie ze wspomnianych modlitewni, podnosząc, że rytuał nasz nie nakłada na wyznawców żadnego obowiązku, aby ci chociaż ze nie są członkami jakiejś bóżnicy, i uczęszczają do modlitewni, używali przy uroczystościach familijnych li tylko personalu z bóżnic; jest to tylko starodawny zwyczaj, który można cofnąć (nawet i oddać w przechowanie do nowowiedni założonego muzeum dla starożytności żydowskich) na korzyść personalu wszystkich modlitewni, tj. aby członkowie bóżnic używali swój personal z tychże, członkowie zaś modlitewni znowu personal z tych domów modlitwy. W każdym razie toczy się w gminie wprawdzie zafarta walka (nie na pięści), prowizorowie bóżnic stoją w obronie swoich i przełożeni modlitewni bronią naturalnie swoich bliższych

W każdym wypadku chodzi przy tej walce w obu obozach o interes materyalny niebogatych ludzi. Celem naradzenia się i uchwalenia środków, do położenia kresu wzmiankowanemu sporowi zwołał I wiceprezydent zboru, radca cesarski p. Hirsch Landau, konferencyę, która się składała ze sekcji religijnej przełożenstwa zboru tutejszego i z prowizorów wszystkich tutejszych bóżnic. Konferencya ta odbyła się w sobotę wieczorem dnia 7 b. m. w sali posiedzeń Rady wyznaniowej.

Przewodniczący p. Hirsch Landau, otworzył posiedzenie omówieniem całej sprawy i zakończył wspomnieniem, że w czasach, kiedy Remuh (Możesz Isserels) i Bach (Joel Cerkas) byli rabinami w Krakowie, toczyły się podobne spory. Wzmiankowani stali po stronie bóżnic i zakazali surowo cofania starożytnych zwyczajów. Dopiero przed 27-ma laty postąpił w tym duchu s. p. rabin Schreiber. Nareszcie wywodzi przewodniczący, że on wcale niema zamiaru wpłynąć osobiście ani na jedną ani na drugą stronę i załatwienie tego sporu będzie zadaniem plenum Rady wyznaniowej. Dalej przemówił p. Norbert Wasserberg, prezes prowizorów bóżnicy „Eisek Jekes“ i wywodził, że bóżnice krakowskie znajdują się wogóle w bardzo złym położeniu finansowem, ponieważ majątniejsi obywatele podążyli do modlitewni, w bóżnicach pozostali sami biedni, którzy nie są w stanie przyczynić się do podniesienia przychodów tychże; z tego powodu są funkcyonaryusze bóżnic licho płatni i jeżeli im jeszcze ubędą poboczne dochody z nieczłonków bóżnic, wtenczas niemożliwy byłby już żaden sposób jako tako żyć.

Pan Joachim Bandet, prowizor i kasyer bóżnicy „Eisek Jekes“ utyskuje nad upośledzeniem i lekceważeniem bóżnic tutejszych przez ludność, u której modlitewnie stoją w większem poważaniu, jak te archeologiczne świątynie w naszym mieście. Mowca zarzuca Radzie wyznaniowej, że ona dotychczas nie uczyniła celem zmuszenia modlitewni do utrzymania starodawnych przywilejów bóżnic.

Pan M. L. Ohrenstein, przełożony gminny, wywodzi, że ludność żydowska w Krakowie się pomnożyła i ta niemogła się pomieścić w sześciu bóżnicach i modlitewnie zostały utworzone z czystej konieczności. Jeżeli te domy istnieją i muszą mieć funkcyonaryuszy, to oni mają takie same prawo do życia, jak funkcyonaryusze z bóżnic. Mowca byłby zatem, aby zwołać jeszcze jedną konferencyę i na tą zaprosić także przełożonych wszystkich znaczących modlitewni i dbać o to, aby przeprowadzić ugodę pomiędzy spornymi stronami.

Przemawiali jeszcze prowizorowie pp. J. M. Krengel i N. Engländer w duchu przemówień Wasserberga i Bandeta. Późem zabrał głos prezydent p. dr. Leon Horowitz i podniósł przeciw zarzutowi p. Bandeta, jakoby Rada wyzn. w rzeczy tego sporu jeszcze nie uczyniła, że on zwołał jeszcze przed kilkoma tygodniami cały rabinat na konferencyę w tej sprawie na której radzono, ale tymczasem nie nie uchwalono.

W końcu oświadczył przewodniczący, radca cesarski p. Hirsch Landau, że omówiony spór będzie jednym z punktów porządku dziennego następnego posiedzenia Rady wyznaniowej i zamknął konferencyę.

Rada miasta. Pod przewodnictwem I. wiceprezydenta, profesora p. dra Juliusza Leo, odbyło się dnia 5 b. m. posiedzenie tutejszej Rady miejskiej.

Na wstępie zawiadomił przewodniczący, że radcowie Judkiewicz, Markus, Schwarz i Uderski zgłaszali się do komisji gazowej, co Rada przyjmowała przychylnie.

Sekretarz p. dr. Nowicki odczytał pismo ustępującego dyrektora kasy oszczędności p. Słęka, w którym tenże dziękuje Radzie za okazane mu poparcie i zaufanie.

R. m. p. prof. Bujwid, interpeluje w sprawie tyfusu plamistego, który wybuchł w mieście. Przewodniczący odpowiada, że fizykat miejski przedsięwziął odpowiednie środki do stłumienia epidemiczną chorobę

w zarodku. Fizyk miejski, p. dr. Wilkosz, złożył następnie Radzie sprawozdanie z tych środków.

R. m. p. Wiktor Suski interpeluje w jakim stadyum znajduje się sprawa uwolnienia domów od podatków, które mają być odnowione. P. przewodniczący odpowiada, że w tym względzie może udzielić odpowiedź dopiero na następnym posiedzeniu.

R. m. dr. Frühling stawiał wniosek nagły, aby rozpisać konkurs na posadę dyrektora kasy oszczędności. R. m. p. Daszyński sprzeciwił się temu wnioskowi i nagłość tego nie została uznana.

R. m. dr. Gunkiewicz interpeluje w sprawie zaległości za czynsz najmu ze strony tutejszej dyrekcji teatru. P. przewodniczący odpowiada, że się w tej sprawie traktuje i że ona będzie w krótkim czasie załatwiona.

Rada wybrała dwóch członków do podpisania kontraktu z rządem o dzierżawę akcyzy.

Imieniem komisji dla opróżnienia Wawelu przedłożył dyrektor budownictwa miejskiego, p. Wdowiszewski, wnioski co do tej sprawy. Referent podniósł, że termin ustąpienia wojska z Wawelu, kończy się z dniem 31 grudnia 1909. Pierwsze opróżnienie odbędzie się w roku 1905, po wybudowaniu koszar; wtedy oddana będzie część królewsk. zamku; areszta garnizonowe i szpital będą opróżnione w roku 1908. Ażeby się to stało, to trzeba najprzód ułatwić wykonania budowy nowych koszar i doprowadzić na miejsce tych drogi dojazdowe, chodniki, kanały, rury wodociągowe i gazowe. Gmina poniesie przy tych wszystkich urządzeniach koszt w kwocie 223.754 koron. Ale Wydział krajowy ma się przyczynić do tych wydatków z kwotą 80.000 koron i oprócz tego ma tenże udzielić gminie do tego celu pożyczkę w kwocie 100.000 koron, spłacalnej w ciągu 15 lat.

W dyskusji nad tą ważną sprawą wzięli udział radcowie Bandrowski, Daszyński, Bukowski, Rothwein, Ulanowski, Seinfeld, Koy i Uderski.

Przewodniczący p. prof. Leo odpowiedział radcom Daszyńskiemu, Koy i Uderskiemu jak następuje:

Cała sprawa Wawelu opiera się na uchwale Sejmu krajowego z dnia 8 lutego 1897 roku, który postanowił wtedy z okazji 50-letniego Jubileuszu Naj. Pana wybudować kosztem kraju nowe koszary dla wojska, mającego ustąpić z Wawelu; następnie po opróżnieniu Wawelu złożyć u stóp tronu prośbę, by Naj. Pan raczył objąć zamek w posiadanie, a na koszt restauracji wstawiać do budżetu krajowego pewne kwoty. Koszta wybudowania koszar obliczono na kwotę 3.300.000 koron; z tego kraj miał dać 2 $\frac{1}{2}$ miliona, wliczając ofiarę 800.000 koron kasy oszczędności miasta Krakowa. Po dłuższych jeszcze wyszczególnieniach w tej sprawie, zaznacza p. przewodniczący, że kraj będzie zaintabulowany na Wawel jako właściciel z zastrzeżeniem hipotecznym i że zamek ma być rezydencją cesarską. W końcu Rada uchwaliła wniosek komisji przedłożonych przez p. Wdowiszewskiego i p. przewodniczący zamknął posiedzenie jawne.

Izba handlowa i przemysłowa w Krakowie. We wtorek dnia 10 b. m. odbyło się posiedzenie tutejszej Izby handlowej i przemysłowej. Z powodu że czas prezesostwa p. Alberta Mendelsburga upłynął, przewodniczył p. Juliusz Epstein, najstarszy członek Izby. Jako komisarz rządowy był obecnym na posiedzeniu delegat namiestnictwa, p. Adam Fedorowicz. Przystąpiono do wyboru nowego prezydium i delegata Izby. Z 19 oddanych głosów został wybrany ponownie radca cesarski, p. Albert Mendelsburg, 18 głosami prezesem, zaś p. Henryk Schwarz wiceprezesem Izby. Jako delegata wybrano p. Maurycego Dattnera.

Radca p. Tadeusz Epstein stawia wniosek, aby prezy-

dium poczyniło kroki u dyrektora policji, ażeby lepiej nadzorować sklepy w Krakowie, albowiem są w mieście bezustannie kradzieże przez włamywanie i istne rabunki na porządku dziennym.

W tej sprawie zabrał głos także p. delegat Fedorowicz, i dowodził konieczności podwojenia straży policyjnej, o czem się obecnie traktuje i p. delegat spodziewa się, że to pomnożenie przyjdzie do skutku i w konsekwencji nastaną w Krakowie lepsze stosunki bezpieczeństwa.

Wybrano potem p. Lzydora Weinbörgera w Rzeszowie cenzorem filii Banku austro-węg. tamże.

Przeprowadzono wybór sędziów obywatelskich dla c. k. Sądów w Krakowie i Rzeszowie

Wybrano rewizorów dla Towarzystw akcyjnych w zachodniej Galicji.

Projekt o zmianie formatu cegieł, który referował bardzo obszernie radca, nadinszyner p. Uderski i w której sprawie przemawiali p. p. Maks Ehrenpreis i Bernard Liban został odrzucony. Szef biura, p. dr. Benis referował o projekcie rządowym co do uregulowania handlu drobiem. W tej sprawie przemawiali radcowie p. p. Dawid Mandel, Zygm. Resch i Maurycy Dattner i nareszcie przyjęła Izba wszystkie wnioski, które komisja połączonych sekcji czyniła w tym względzie.

Po referacie p. Zygm. Rescha o regulaminie żeglugi na Wiśle, prezes p. Mendelsburg zamknął posiedzenie.

Dwuroczne zgromadzenie Stowarzyszenia „Esra“. W niedzielę dnia 25 z. m. odbyło się dwuroczne zgromadzenie tutejszego stowarzyszenia „Esra“ (Biblioteka i czytelnia) przy licznym udziale członków i pod przewodnictwem prezesa, p. dra Leona Horowitza. W przemówieniu swoim podniósł p. prezes, że biblioteka stowarzyszenia obejmuje obecnie 2.350 tomów. W roku 1901 wypożyczyli sobie członkowie z biblioteki 894 i w roku 1902 1.161 różnych książek, w języku hebrajskim i także w innych językach. W roku 1901 odwiedzali członkowie i nieczłonkowie czytelnię stowarzyszenia 7.148 i w roku 1902 7.279 razy. Do zwrosta biblioteki przyczynili się darami w różnych, nawet drogocennych książkach, szkoła rabinacka w Wiedniu, szkoła rabinacka w Wrocławiu, szkoła rabinacka w Berlinie, p. dr. M. H. Stern w Triesch, p. Salomon Buber we Lwowie, p. Feiweł Wetstein w Krakowie, jakoteż wdowa po s. p. M. Schönfeldzie.

(Wiemy że p. dr. Leon Horowitz także przyczynił się książkami do powiększenia tej biblioteki, ale zdaje się, że sam nie chciał o tem wspomnieć.) Mowca składał jeszcze podziękowania p. drowi rabinowi Thonowi, drowi Baumowi, bibliotekarzowi p. Berkowiczowi, p. drowi Rafałowi Landauowi, p. drowi Syropowi i drowi Goldwasserowi za odezwy, które trzymali w Stowarzyszeniu i udzielił głos sekretarzowi p. drowi Goldwasserowi, który zdał sprawozdanie z obrotu kasowego w latach 1901 i 1902:

W roku 1901 przychód	3927 koron
rozechód	3486 „
Pozostałość kasowa	441 koron
W roku 1902 przychód	3863 koron
rozechód	3563 „
Pozostałość kasowa	300 koron.

Na wniosek p. Harryego Frommera udzielono ustępującemu wydziałowi absolutorium.

Pan prezes otworzył dyskusję, w której wzięli udział członkowie Ch. N. Reichenberg, dr. Hillstein, rabin dr. Thon i Salomon Leser.

Po wyborze ogłosił p. prezes następujący wynik:

Wydział: Dr. Leon Horowitz, dr. Ozyasz Thon, dr. Ludwik Goldwasser, Joachim Weindling, Salomon Leser, Feiweł H. Wetstein, dr. Rafał Landau

i dr. Herm. Syrop. Jako delegaci należą do wydziału p. Mendel Pam z Rady wyznaniowej, p. Emanuel Eichhorn z stow. „Solidarność“, i p. dr. Jakób Syrop z stow. „Solidarność“.

Stowarzyszenie bezpłatnego pośrednictwa pracy. Rada miasta p. dr. Ludwik Lustgarten i towarzysze tworzą w Krakowie stowarzyszenie dla bezpłatnego pośrednictwa pracy. Statuta tegoż stowarzyszenia zostały zatwierdzone reskryptem c. k. Namiestnictwa z dnia 25 listopada 1902.

W tych dniach to stowarzyszenie ma rozpocząć swoją czynność. Rozumie się ze siebie, że to stowarzyszenie zasługuje na ogólne wsparcie.

Zalecamy już wybrać się mającemu wydziałowi, aby się zajął wystąpieniem żydowskich robotników do robót polnych w okolicy Krakowa.

Wróćmy jeszcze do sprawy tego ważnego stowarzyszenia.

Ślub. W niedzielę dnia 1 lutego odbył się w tutejszej synagodze postępowej ślub pani Leontyny Epsteinówny, córki bankiera i radcy miejskiego, p. Juliusza Epsteina, z drem p. Marcelim Panethem ze Lwowa. Świątynia była przepelniona zaproszonymi gośćmi i także niezaproszoną publicznością, która z ciekawości podążyła do templu. Pomiędzy zaproszonymi gośćmi zauważyliśmy I wiceprezydenta miasta p. profesora Juliusza Lea, posła na Sejm krajowy i radcę miasta, p. Jana Kantego Federowicza i p. Chylińskiego, redaktora „Czasu“. Zarazem znajdował się w synagodze cały zastęp gości, którzy przybyli ze Lwowa jako krewni narzeczonego. Po wygłoszeniu mowy do nowożeńców przez rabina p. dra Thona i wykonaniu obrządków ślubnych odegrała kapela wojskowa marsz weselny Mendelsolna i tak nowa para małżeńska jak i goście opuścili synagogę w podniosłym nastroju.

Maszyny dla wyrobu pończoch. Jak w naszym dziale inseratów zauważyć można, udało się nam skłonić jedną firmę we Wiedniu, do oddania w naszym kraju maszyn do wyrobu pończoch na ratalne wypłaty. Takim sposobem ta dla średniego stanu ludności w kraju tak ważna maszyna rozpowszechnić się będzie w tej biednej Galicyi. Ale nie kontentujemy się jeszcze tym jednym domem, prowadzimy właśnie korespondencje z innymi domami tej branży w Niemczech i zdaje nam się, że agencje proponowane przez nas w artykule Nrze I. t. r. „Sprawiedliwości“ nastaną we wszystkich miastach, które określiliśmy w tym artykule.

W Krakowie pracuje się dotychczas na 122 maszynach i niektóre bardzo biegłe panny zarabiają 20 do 24 koron tygodniowo z pracy na jednej maszynie do wyrobu pończoch.

Opróżnienie Wawelu. (Patrz sprawozdanie z posiedzenia Rady miejskiej). Do pism lwowskich donoszą, że sprawa opróżnienia Wawelu jest już przez obecnego ministra wojny, generała Pitreicha, stanowczo załatwioną w formie rozporządzenia ministerstwa wojny do podwładnych komend wojskowych. Rozporządzenie to określa wyraźnie i stanowczo termin stopniowego opróżnienia Wawelu przez wojsko, mianowicie w okresie pięcioletnim od roku 1904 — 1909 w miarę postępu budowy, do których wojsko i zakłady wojskowe, umieszczone obecnie na Wawelu, mają być przesiedlone. Najpierw będzie opróżniony zamek królewski a potem stopniowo koszary i pracownie artyleryjskie, w końcu zaś szpital. Kontrakty pozawierane przez władzę wojskową z Wydziałem krajowym i miastem Krakowem, normują obopólne zobowiązania co do nowych budowli, do których ma być przesiedlone wojsko z Wawelu.

Mąka paschalna. Pomiędzy tutejszą i podgóorską reprezentacją zboru izraelskiego przyszło do ugody co do przygotowania mąki paschalnej dla obu gmin.

W tym roku będzie mąka mielona w Szczepanowicach w młynie, który jest własnością Banku galicyjskiego dla han-

dlu i przemysłu. Dla Krakowa i Podgórza zakupi się razem 1800 cetnarów metrycznych pszenicy świętanej.

Sprzedaz apteki. Apteka p. Gralewskiego w Rynku głównym przeszła w drodze kupna na własność p. Blumenfelda, byłego właściciela apteki we Lwowie, oraz p. Karola Johra, dzierżawcy apteki „pod złotym orłem“ na Kaźmierzu. Aptekę „pod złotym orłem“ obejmuje w zarząd aż do ukończenia czasu dzierżawy t. j. do końca roku 1903 magister farmacji p. Rapaport.

Targowica zbożowa. Pod przewodnictwem radcy Izby handlowej i przemysłowej p. Zygmunta Rescha odbyło się tutaj zgromadzenie kupców celem naradzenia się co do utworzenia w Krakowie targowicy zbożowej. Po dłuższej dyskusji wybrano komitet z 10 członków, który się ma zajmować powołaniem do życia tej bardzo potrzebnej instytucji.

Collosseum. Frekwencja w tym teatrze rozmaitości w Krakowie, ożywiła się znacznie w ostatnim czasie; dyrekcyja tegoż sprowadza ile możności najwybitniejsze siły polskie dla swego zakładu i to się przyczynia do przyciągania gości z lepszych sfer miasta na przedstawienia, którzy przysłuchują się piśmiom tynglowem w ojczystym języku.

Berlin. Tutejszy dziennikarz nazwiskiem Paul Koch został przez sąd krajowy skazany na sześć miesięcy ścisłego więzienia za opublikowanie artykułu w „Staatsbürger-Zeitung“ w którym obwinił żydostwo mord rytualny.

Dział rolniczy.

Posiedzenie Komitetu Towarzystwa rolniczego krakowskiego odbyło się d. 27 stycznia b. r. pod przewodnictwem prezesa Zdzisława hr. Tarnowskiego. Obecni: hr. Breza, Bzowski K., Karol Czech, Al. Dąbski, H. Dolański, Dydyński, Górski, Jentys, Ad. Jordan, Lubomęski, W. Milieski, Stan. Ostaszewski, Ad. Poniński, hr. Rey, Dr. Rutowski, hr. Rostkowski, Dr. Zduń, Wł. Zeleński, Zd. Włodek, sekretarz: Dr. Krzyżanowski.

Głównym przedmiotem obrad, był preliminarz budżetu na r. 1903, oprócz tego uchwalono poprzeć podanie krak. Tow. Ogrodniczego o założenie w Krakowie wyższej szkoły ogrodniczej. Oznaczono termin dorocznego walnego zgromadzenia krak. Tow. Rolniczego na 5-go i 6-go czerwca b. r., niemal równocześnie odbędzie się dwudniowa wystawa i targ roplodowy dla bydła hodowanego w oborach zarodowych Komitetu: otwarcie wystawy nastąpi 6 czerwca. Uchwalono poprzeć podanie p. Dołkowskiego z Nowej wsi o przedłużenie subwencji krajowej, przeznaczonej na poparcie produkcji ziemniaków nasiennych, a oprócz tego załatwiono szereg bieżących spraw administracyjnych.

Dostawy wojskowe. C. i k. magazyn prowiantowy w Krakowie w bastyonie IV, kupi w miesiącu lutym 1903, od posiadaczy gruntów i spółek rolniczych 6.400 cetn. metr. żyta i 11200 cetn. metr. owsa. C. i k. filialny magazyn prowiantowy w Bochni 1.100 cetn. metr. owsa. W Krakowie przypadają dni targowe na 3, 6, 10, 13, 17, 24 i 27 lutego 1903, w Bochni zaś na 3, 5, 10, 13, 17, 19, 24 i 26 lutego 1903.

C. i k. wojskowy magazyn prowiantowy w Tarnowie, zakupi w ciągu miesiąca lutego (od 1 do 25) z wolnej ręki z warunkiem natychmiastowego odstąpienia zakupionej ilości zboża i równoczesnej zapłaty umówionej ceny, 900 cent. m. żyta i 1800 cent. metr. owsa.

Ostrzeżenie. Już kilkakrotnie mieliśmy okazję zwracania uwagi na pojawienie się w handlu naszym falsyfikatów tomasyny, t. zw. śląskich lub rosyjskich żużli. Jak nam ktoś dobrze poinformowany mówił — w roku 1902 sprowadzono do Galicyi kilkaset wagonów produktu, zawierającego zaledwie kilka % kwasu fosforowego. Próbką produktu podobnego rodzaju, otrzymana przez nas z Trzebini, zawierała wszystkiego 2-20% kwasu fosforowego. Inna zawierała 5-8% kwasu fosforowego, rozpuszczalnego w kwasie cytrynowym. C. k. Sąd powiatowy w Oświęcimiu nadesłał nam 2 próbki o zawartości 2-38 i 2-75%. Mamy wszelkie podstawy do przypuszczenia, że w r. b. jeszcze więcej falsyfikatów wejdzie do kraju, licząc na to, że prawdziwe żużle Thomasa cieszą się wielkiem zaufaniem zarówno u większych, jak i mniejszych gospodarzy. Przed paru dniami udało się nam otrzymać dwie oferty, które obecnie kursują, a które jako znamienne, podajemy w tłumaczeniu, naturalnie z niemieckiego.

Lwów, 2 stycznia 1903 r.

P. T. Z dniem dzisiejszym obejmuję przedstawicielstwo Górno-śląskich fabryk żużlowych Silbermana. Oferuję W. Panom miałką czystą mąkę z żużli, ale bez gwarancji po 340 K. za 10.000 kg., loco Oświęcim przy 3-4 mies. akceptem, proszę o wezwanie zamówienia i t. d.

druga:

Pan N. N. we Lwowie.

Uprzejmie zapytuję Pana, czy nie potrzebujesz Pan mąki żużlowej bez gwarancji. Mogę Panu dostarczyć loco Mysłowice po 1 Mk. 90 pf. za 100 kg., oczekując zleceń i t. d.

Gorlice d. 10 stycznia 1903.

NN.

Charakterystyczną cechą obydwu tych ofert jest to, że nie dają gwarancji co do zawartości. Hurtownik świadomie oferuje detailistom towar bezwartościowy, który oni potrafią zachwalić i sprzedać łatwowiernym i niekontrolującym nabytogo towaru.

Zwracając uwagę naszych rolników, przypominamy, że analizy nawozów nabywanych u firm podających się kontroli krajowej stacyi doświadczalnej są bezpłatne dla rolników, a następnie odwołujemy się do ludzi dobrej woli, by ci w imię dobra

publicznego, zechcieli zbierać próbki nawozów, nabywanych przez właścicieli u małomiasteczkowych handlarzy. Badania próbek tego pochodzenia, stacya chemiczno-rolnicza w Dublinach, wykonywuje bezpłatnie.

„Tygodnik Rolniczy”.

Ważne dla rolników!

Z okazji przeprowadzenia moich składów z ulicy Lwowskiej L. 11 na **Rynek w Podgórzu**, pozwalam sobie polecić W. P.

SKŁAD SZTUCZNYCH NAWOZÓW, NASION I MASZYN ROLNICZYCH

zapewniając, że jak dotychczas, tak i nadal staraniem moim będzie najdalej idącym wymaganiom moich P. T. Klientów zadość uczynić przy najbardziej przystępnych cenach. Szczególnie polecam mój świeży skład nasion wszelkich rodzajów **konieczyny, traw, jakoteż buraków pastewnych i nasion jarzynowych**, na które służę na życzenie specjalną ofertą.

Polecając się łaskawym względem, kreślę się

z wysokim szacunkiem

Natan Sprecher.

Znaczące zniżenie cen!	Pralnia parowa w Krakowie przy ul. Grodzkiej L. 9-11	ma zaszczyt zawiadomić Szan. P. T. Publiczność, iż zniżyła ceny	Od koszuli	9 ct.
			Od kołnierza	1 1/2 ct.
			Od pary mankietów	3 ct.
			Od firanek białych	40 ct.
			Od firanek kremowych	50 ct.
			Bielizna po wypraniu wygląda zupełnie jak nowa.	

Dobra sposobność!

Kto chce ubranie modne
trwale a tanie, niech
zamówi u

ZYGMUNTA CHILLI

KRAWCA

w Krakowie, Wielopole 3, przy gł. poczcie.

Robi również za ugoda na raty. Wypożycza fraki i anglozy.

Krakowska Spółka Tramwajowa.

Niniejszem zaprasza się P. P. Akcyonaryuszów Krakowskiej Spółki Tramwajowej na

III. Zwyczajne Walne Zgromadzenie

które się odbędzie d. 26. lutego b. r. o g. 11. przed południem w lokalnościach naszej Spółki przy ul. Gazowej l. 4

Porządek dzienny:

- 1) Sprawozdanie Rady zawiadowczej z czynności w roku administracyjnym 1902 i powzięcie uchwały,
- 2) Sprawozdanie wydziału rewizyjnego z przedłożonego zamknięcia rachunku i powzięcie uchwały,
- 3) Powzięcie uchwały nad wnioskiem Rady zawiadowczej co do podziału czystego zysku.
- 4) Wybory do Rady zawiadowczej.
- 5) Wybór wydziału rewizyjnego.

Ci P. P. Akcyonaryusze, którzy chcieliby wziąć udział w Walnem Zgromadzeniu, mają swoje akcje, z których najmniej 10 sztuk prawo do jednego głosu nadają, najpóźniej 8 dni przed walnem zgromadzeniem t. j. do 17. lutego b. r. (włącznie) przy następujących kasach, w godzinach urzędowych złożyć: a) przy kasie Spółki Tramwajowej w Krakowie, ul. Gazowa l. 4, b) przy kasie domu bankowego P. Raczyńskiego w Krakowie, c) przy głównej kasie c. k. uprzyw. austr. Banku dla krajów koronnych (Länderbank) we Wiedniu, d) w domu bankowym J. M. Philippsa w Brukseli.

Kraków, dnia 29. stycznia 1903 r.

Prezydium Rady zawiadowczej.

Emeryt. rotmistrza

A. Kornbergera

Biuro informacyjne

dla spraw wojskowych

autoryzowane przez Wysokie c. k. władze rządowe
udziela wyjaśnień i wskazówek dotyczących
służby wojskowej w sprawach asenterunko-
wych

w Krakowie, Karmelicka L. 24.

Biuro udziela dalej informacji i sporządza wszelkie odnośne
podania w sprawach dotyczących jednorocznej służby, stałej
służby wojskowej, przedwczesnego zawierania małżeństw,
emigracji, odroczenia ćwiczeń wojskowych lub uwolnienia
od takowych, zebrań kontrolnych, reklamacji, przyjęcia
do zakładów naukowych i akademii wojskowych i t. d.
Również sporządza Biuro podania dla oficerów czynnej
służby, rezerwy i obrony krajowej w sprawach zawierania
małżeństw, w sprawach szlachectwa i w sprawach dwor-
skich, podania do tronu, podania o pozwolenie złożenia
konwersyi lub podniesienia kaucyi małżeńskich i t. d.

Godziny urzędowe **przed i popołudniu** w niedziele
i święta do 12 w południe.

Z wojskowym biurem informacyjnym połączony jest c. k.
urzędow. upraw. **Zakład wojskowo naukowy.**

Doniesienie.

Niniejszem pozwalam sobie donieść P. T. Publiczności,
ze przeniosłem mój handel towarów modnych z przechodniej
kamienicy w Ryнку Nr. 17, do frontowego lokalu przy ul.
Grodzkiej Nr. 4. Przy sposobności tej przeprowadzki zao-
patrzyłem mój skład wielkimi zapasami kapeluszy damskich,
towarów jedwabnych, aksamitu i wstążek. Sprzedaję jak
dotychczas, po bardzo przystępnych cenach i proszę o ła-
skawe względy moich P. T. Odbiorców.

Z szacunkiem

SAMUEL SPIRA.**Ważne dla Wszystkich!**

Pierwsze koncesy-
nowane biuro pisanja
i powielania pism zapomocą maszyn do pisanja Bronisława
Krasickiego w Krakowie ul. Karmelicka L. 40, przyjmuje do
kilkakrotnego powielania, skargi, prośby, listy, zawiadomie-
nia, zaproszenia i t. d.

Zakupiwszy w fabrykach za beżoen wielki zapas to-
warów, bielizny męskiej, damskiej i dziecinnej, towarów ga-
lanteryjnych, krawatek kaloszy itp., wielki wybór zabawek
dziecinnych. Spodziewam się, że Szan. Publiczność będzie ko-
rzystała z mojego taniego zakupu. Chcący się przekonać o
prawdziwości moich ogłoszeń niech się udadzą przed wysta-
wy moich sklepów przy ul. Floryańskiej l. 2 i Grodzkiej l. 25,
gdzie dobor towarów i ich niskie ceny zachęcą wszystkich
do zapatrzenia się w potrzebne rzeczy. Towary znajdujące
się o moich powyż podanych handlach, nie są tak zwane
wysortowanemi (Partiwaareu), jakich się zbywają po sztuc-
cznie urządzonych wysprzedażach, moje są świeżo z fabryk
sprowadzone.

Z poważaniem

HENRYK RECHT, Kraków,
ul. Floryańska L. 2, filia: Grodzka L. 25.

PAROWA FABRYKA SZCZOTEK**J. BOGUCKI**

Kraków — Zwierzyniec

poleca P. T. Kupcom wszelkiego rodzaju

= SZCZOTKI =

po cenach umiarkowanych.

Polecone przez Towarzystwo Lekarskie

WODY MINERALNE

zawierające części składowe, jak: Woda Bilińska, Gie-
sshübler, Selterska, Vichy, Homburg, Maryenbadzka, tu-
dzież specjalne lecznicze, jak: litową, bromową, jodo-
wą, żelazistą, kwaśną, alkaliczną, magnową i ziemną.

wyrabia pod kontrolą Towarzystwa lekarskiego
fabryka pod firmą

K. Rząca i Chmurski.

Kraków, ul. św. Gertrudy 4.

Duży sklep do wynajęcia!

W domu przy placu Dominikańskim w Krakowie
l. 4 (pod trzema gankami) jest duży sklep zaraz do
wynajęcia. Sklep ten można używać na handel to-
warów bławatnych, korzennych, wiktuałów, także
na skład mąki itd.

Wiadomość u właściciela tej kamienicy, ad-
wokata dra Zygmunta Kleina.

JÓZEF ELIASZ**RĘKAWICZNIK**

Kraków, Plac Dominikański L. 1.

Poleca rękawiczki własnego wyrobu jako to:
glansowne damskie i męskie, duńskie, jelonkowe, woj-
skowe i angielskie,

oraz wszelkie inne roboty w zakresie tego fachu wchodzące.

Wszelkie zamówienia z prowincyi uskutecznią się
odwrotną pocztą.

Bank Galicyjski

dla handlu i przemysłu

w Krakowie Rynek główny.

Filia we Lwowie ul. Jagiellońska L. 3.

KANTOR WYMIANY

kupuje i sprzedaje pod najkorzystniejszymi warunkami wszel-
kie papiery wartościowe, banknoty zagraniczne i monety

DZIAŁ WKŁADKOWY

Wydaje książeczki oszczędnościowe na złożone kapitały,
oprocentowując takowe po 4 1/2% w stosunku rocznym.

Kraków, Radziwiłłowska 29.**ZAKŁAD ROENTGENOWSKI**

zaopatrzony

we wszelkie najnowsze przyrządy do wytwarzania promieni Roentgena.

Badania temi promieniami, t. j. prześwietlanie lub fotografowanie wskazanem jest:

- 1) w chorobach narządów oddechowych,
- 2) w chorobach serca i tętnic,
- 3) przy złamaniach i zwichnięciach,
- 4) w chorobach kości i stawów,
- 5) w chorobach zębów i szczęki,
- 6) przy ugrzęźnięciu w ciele ludzkim ciał obcych, jak: igły, pociski i t. p.
- 7) przy kamieniu nerkowym i pęcherzowym.

Leczenie promieniami Roentgena wskazane jest w różnych chorobach skórnych.**Dr. Artur Fromer,**

Sekundaryusz oddziału chirurgicznego szpitala św. Łazarza, ord. od godz. 2—4 popołudniu.

Popierajcie swojski przemysł!

Pierwsza galicyjska chemiczna

Pralnia parowa i farbiarnia**ARTURA POPPERA**

poleca się Szanownej Publiczności do chemicznego czyszczenia i farbowania wszelkiej garderoby damskiej, męskiej, dziecięcej i t. d. Czas wykonania: dla Krakowa 5 dni, na ządanie tylko 3 dni, dla innych miast w Galicyi 8 dni, na ządanie tylko 5 dni. **Główne Biuro** do przyjmowania zleceń na Kraków, Plac W. W. Świętych Nr. 1. (obok Magistratu).

Fabryka znajduje się w Krakowie przy ul. Biskupiej Nr. 9-11.

Filie we wszystkich większych miastach w kraju.

Nowość! TUTKI „AMOR“

z nowej egipskiej bibułki, dotychczas jeszcze nie istniejącej, wyszły z fabryki

CH. L. SPITZA w Krakowie, ul. Krakowska 46.**KANTOR WYMIANY**

filii c. k. uprzyw. gal. akc.

BANKU HIPOTECZNEGO

w KRAKOWIE

kupuje i sprzedaje pod najkorzystniejszymi warunkami wszelkie papiery wartościowe, banknoty zagraniczne i monety, wydaje przekazy na wszelkie większe miasta zagraniczne. — **Wypłata wszelkich kuponów** i wylosowanych efektów **bez potrącenia prowizji.**

FILIA C. K. UPRZYW. GALIC. AKCYJ.**BANKU HIPOTECZNEGO W KRAKOWIE**

wydaje **asygnaty kasowe**, oprocentowuje takowe po 4 1/2% za 90-dniowym wypowiedzeniem 4% za 60-dniowym wypowiedzeniem 3 1/2% za 30-dniowym wypowiedzeniem.

Filia c. k. uprzyw. galic. Banku hipotecznego przyjmuje **wkładowi do oprocentowania** w rachunku bieżącym, wydaje w tym celu **książeczki czekowe**, przyjmuje depozyty wartościowe do przechowania, udziela **zaliczki na papiery wartościowe** i skutecznie zlecenia na **zakupno lub sprzedaż efektów** na wszystkich giełdach krajowych i zagranicznych.

Na wystawach lekarskich w Wiedniu złote medale i dyplomy.

Kto potrzebuje bandaża rupturowego

na hernię pachwinową, pępkową lub pasa do podtrzymywania brzucha itd. lub też z dotychczasowego nie jest zadowolony, raczy się z całym zaufaniem udać osobiście, lub listownie do wynalazcy najlepszych konstrukcji bandży, które są polecane przez **Wnych Panów Lekarzy**, jako najlepsze ze wszystkich, nie tylko krajowych, ale i zagranicznych.

Ludwik Knapieński

Kraków Sławkowska 4.

KRAKOWSKI ZAKŁAD
witrażów i oszkleń
artystycznych

Prof. W. EKIELSKIEGO
i ANTONIEGO TUCHA

Kraków, Wolska 36.

Med. Univ. Dr. Edward Ehrenpreis

specjalista chorób kobiecych i akuszer

po odbyciu studyów specjalnych osiadł w Krakowie przy ul. Floryańskiej 1. 32, I. p. Ordynuje od 2—4 popołudniu.

Telefon 347.

Baczność!!!

Nie dajmy się uwieść żadnej bladej, tylko chodźmy jak dawniej do głównego składu genewskiego. Jest to jedyny skład, otrzymujący wszystko z pierwszej ręki, wprost z Genewy i wogóle z Szwajcarii a umieszczony pod godłem „Orzeł Polski“ na Stradomiu u O. Misyonarzy L. 6. Tutaj są do nabycia po cenach bajecznie tanich: Zegarki kieszonkowe, złote srebrne, niklowe, stalowe, budziki, zegary ściennie i pendułowate, łańcuszki, kulczyki, broszki, pierścionki i wyroby ze srebra chińskiego. Wszystkie towary i zegarki ze złota i srebra, opatrzone są punoą c. k. Urzędu pobierczego. Dla P. T. wojskowych i W. pp. urzędników znaczny rabat.

Największy i najtańszy skład zegarków genewskich:

A. J. BRENNER **Stradom L. 6.**

Na ządanie wysyła cenniki franko.

Znana już i rozchodząca się w tysiącach kilogramów

„KAWA ZDROWIA“

nie jest żadną domieszką do kawy zwykłej ziarnistej i nie tylko dorównywa jej w smaku, ale o wiele przewyższa ją pod wieloma względami.

Koffeiny nie zawiera a natomiast posiada 56.61% części pożywnych.

Cena tylko 70 centów za 1 klgr.

Jedna jedyna próba wystarcza dla przekonania się! Do nabycia we wszystkich handlach w paczkach po 35, 18 i 15 centów.

Waśniewski i Grabowski w Podgórzu, Mały Rynek L. 18.

P. T. Odsprzedającym wysoki rabat.

Uns haben's g'halten!

Juchhe! mir san frei!

ASSENTIERUNGSPOSTKARTEN

in allen Sprachen.

100 Stück sortirt K. 3, 200 Stück K. 5-50, 500 Stück K. 18.

100 Blumen-, Künstler- od Osterpostkarten à 1, 2 u. 3 K.

Versandt gegen Nachnahme oder gegen Voreinsendung franco.

Postkartenverlag **HEINRICH SCHWARTZ**

Wien, 2/3 Unt. Augartenstrasse 30.

Ausführliche Preislisten gratis. — **Vertreter gesucht!**

W przemyśle prowadzony umiejętnie i ze światłem
spotykamy wynalazki

SALVESOL

pochłania nikotynę, czyniąc ją zupełnie nieszkodliwą,
dla palącego papierosy; czego zwykła wata dokonać ni-
gdy nie może.

**To najnowszy wyrób i wynalazek
Fabryki Tutek cygaretowych „NORIS“**

W. BEŁDOWSKIEGO

Magistra farmacji w Krakowie.

Nadto polecam wszelkie inne gatunki tutek cygaretowych białych
i złotych „MAIS“ Na żądanie wysyłam okazy darmo i oplatnie.
Do nabycia w trafikach i handlach

W. Bełdowski.

H. LEMPART

Zakład techniczno-dentystyczny

obecnie: Kraków ulica Bracka 11.

Panna izr. z dobrego domu, władająca językiem
polskim, niemieckim i francuskim, przygotowująca
metodycznie do egzaminu szkolnego, poszukuje
posady w domu inteligentnym i pobożnym. Ła-
skawe zgłoszenia przyjmuje redakcja Sprawiedliwości.

Ważne dla zakładów stolarskich.

Fabryczny skład parkietów, fornerów
i listew **KLEIN i LIEBERMAN**

Kraków, ulica św. Tomasza L. 32. Telefon Nr. 490. Bogato zaopatrzony w wszelkiego
rodzaju fornery, forszyty i dykty z drzew krajowych, zagranicznych i zauropejskich do wyrobów meblowych,
listwy w najrozmaitszych profilach z drzewa orzechowego, dębowego, jaworowego i bukowego. Szytce, filunki
i listwy prasowane, naśladowujące rzeźbę w drzewie. NOWOŚĆ! Drzewo impregnowane w rozlicznych grubościach,
w 90 kolorach, na mebelki secesyjne i dla celów artystycznego stolarstwa. Wielki wybór posadzek deszczulko-
wych i parkietowych. Dostawy tychże skutecznie szybko i punktualnie z ułożeniem i bez po cenach umiarkowanych.

Lecznica kosmetyczna

Dra LUSTRA

w Krakowie, ul. Grodzka 35,

Usuwa się brodawki, włosy z twarzy, plamy
wątrobiane, piegi, zmarszczki, wągry, zapobiega
się nadmiernemu poceniu rąk i nóg, wypadania
włosów i t. d.

Massaż elektryczny i pneumatyczny, parówka
twarzy, elektroliza, kerony i płomy porcelano-
wo, wybielanie zębów i t. d.

Strickmaschinen gegen Ratenzahlungen

M. JACOBI

Strickmaschinen Fabriksniederlage

Wien IX. Thurmstrasse 4.

Verkauft Strickmaschinen neuester Pa-
tente und in allen Nummern gegen klene
An- und ratenweise Abzahlung nach
allen Provinzen der oesterreichischen
ungarischen Monarchie.